

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

СТАНОВИЩЕ

От: доц. д-р Петър Пандушев Чобанов, катедра “Финанси“, УНСС, с научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“

Относно: дисертационен труд „**ЗАСТРАХОВАНЕ ЧРЕЗ БАНКИТЕ**“ за присъждане на образователна и научна степен „**доктор**“ по научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ в УНСС

Основание за представяне на становището: участие в състав на научно жури по защита на дисертационен труд, определено със Заповед № 2353/12.10.2020 г. на Зам. Ректор на УНСС проф. д-р Диана Копева

Автор на дисертационния труд: Николай Димитров Манев

Научен ръководител: проф. д-р Янаки Андреев

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се обучава по докторска програма към катедра „Финанси“ на УНСС по научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“, като първоначално е в редовна, а по-късно преминава в задочна форма. Завършва бакалавърска степен по специалност „Финанси“, а по-късно и магистърска по специалност „Финансов мениджмънт“ в УНСС.

Професионалната му кариера до момента е основно в банковата система, което е пример за реализация по специалността, която е завършил.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд има класическа структура, състояща се от въведение, изложение, включващо три глави, заключение, библиография, списъци на използваните съкращения, на графиките и таблиците и приложения. Дисертационният труд е в общ обем от 257 страници, от които основният текст е 236 страници, използваната литература е 8 страници.

Структурата на труда кореспондира с формулираните предмет, обект, теза и задачи на труда.

В подкрепа на изложението в труда са използвани 42 фигури и 25 таблици в основния текст.

Приложенията са 2 на брой, съдържат 8 таблици и 3 графики, и заемат обем от 6 страници.

Въведението на труда разглежда актуалността, обекта и предмета на изследването, изследователската теза, целите и задачите на труда, използваната методология за разработването на изследването и неговия обхват.

Първа глава на труда съдържа теоретичните и методологически основи на изследването. Тя започва с изясняване на същността на застраховането чрез банки и въвежда в терминологията по проблема. Представено е застраховането чрез банки като конкретен продукт, неговата същност, предпоставки за развитие и ползи от прилагането, моделите за реализацията му. Направен е преглед на литературата по проблема. Авторът разглежда голям брой дефиниции на понятието и ги подлага на критичен анализ.

Изяснени са методологическите основи на изследването, които се използват при емпиричния анализ в другите две глави. Конкретизирани са държавите, предмет на анализ, както и основните методи за статистически анализ, които ще бъдат използвани.

Втора глава на дисертационния труд е ориентирана към емпиричен анализ на предпоставките за успешно развитие на застраховането чрез банки. Подлагат се на проверка предварително изведени от литературния преглед хипотези за въздействието на всяка предпоставка чрез сравнение на първите две групи от държави, като се провежда графичен анализ и проверка на статистическа хипотеза за разлика между средни величини. Резултатите от проверката, които са статистически значими, се подлагат на допълнителен тест чрез класификация на държавите от контролната група към една от двете групи въз основа на абсолютно разстояние. Емпиричният анализ във втора глава завършва с провеждане на клъстерен анализ при стандартизирани и нестандартизирани стойности на променливите величини.

След обобщение и систематизиране на резултатите от емпиричния анализ втора глава завършва с извеждане на профил на целеви животозастрахователен пазар, използван за разработване на итерационна процедура от три етапа.

В трета глава на труда се прилага към България разработената в предходната глава итерационна процедура. Извършен е преглед на местния застрахователен пазар. Проведена е итерационната процедура, според която България попада в граничната област на втора група, в която са страни като Белгия и Малта. Поради това може да се заключи, че на българския животозастрахователен пазар са налице определени условия за развитие на застраховането чрез банки като канал за пласмент на животозастрахователни продукти, но не може да се твърди със сигурност, че подобно развитие би било успешно.

Анализът на нормативната база в България показва, че на българските банки е позволено да извършват дейност като застрахователни агенти, като на местните кредитни институции е предоставена възможност и да участват в собствения капитал на други видове застрахователни посредници, включително на застрахователни дружества, съобразявайки се основно с регулаторните изисквания за поддържане на собствен капитал. Посоченото позволява да се заключи, че на българската банкова система е предоставена регулаторна възможност за навлизане на местния застрахователен пазар.

Данните за нивото на животозастрахователно проникване и прегледът на нормативната база позволяват на автора да заключи, че конкурентната сила на традиционните застрахователни посредници като застрахователните агенти и застрахователните брокери не представлява бариера за навлизане на местните кредитни институции на застрахователния пазар, като към настоящият момент не са налични данни за идентифициране на силно застрахователно лоби, което да противодейства на подобна стратегия от страна на банките в България.

В заключението на труда са систематизирани и обобщени основните изводи, реализирани от проведеното научно изследване. Посочени са примери за бъдеща изследователска работа по тази проблематика.

3. Оценка на получените резултати

Дисертационният труд на докторанта Николай Манев е посветен на актуална тема за финансовата теория и практика, а именно – застраховането чрез банките. То е представено от автора като „възможност за едновременно увеличаване на постъпленията, резултат от което би било подобряване на ефективността от дейността, и същевременно с това да се постигне по-ефективно управление на риска, чрез което по-пълно и с по-малко допълнителен собствен капитал да се отговори на установените надзорни изисквания“.

Този труд ще спомогне за по-доброто разбиране на тази алтернативна стратегия за развитие в условията на българската банкова система.

Докторантът Николай Манев е добре запознат с проблематиката на научното изследване, като спазва формалните изисквания пред оформлението на труда.

Обект на дисертационния труд е застрахователното посредничество, осъществявано от банките.

Предмет на изследването са предпоставките за развитие на застрахователното посредничество на банките и пригодността им спрямо българските условия.

Изследователската теза е, че „е възможно да бъдат изведени определени предпоставки за развитие, при наличието на които предлагането на

застрахователни продукти и услуги от банките води до превръщането им в основен канал за дистрибуция на националния застрахователен, в частност – животозастрахователен, пазар“.

Формулирани са три изследователски хипотези, които са свързани с тезата.

Основната цел на труда е „формулирането на итерационна процедура и правило за класификация, чрез които да се оценят възможностите за успешно развитие на застраховането чрез банки или превръщането му в основен канал за пласмент на определен национален застрахователен пазар, разглеждайки необходимите предпоставки за това, търсейки основните ползи от подобно начинание и извеждайки най-подходящите модел и портфолио от застрахователни продукти за реализацията му“.

Основните задачи на изследването са свързани с:

- 1) литературен преглед на банковото посредничество на застрахователния пазар и извеждане на работно понятие, формулиране на теоретичните основи;
- 2) литературен преглед и извеждане на предпоставки, водещи до установяване на банките до положението на основен пласментен канал на застрахователния пазар;
- 3) емпиричен анализ на необходимите предпоставки за развитие на банковото посредничество на застрахователния пазар и извеждане на итерационна процедура и правило за класификация;
- 4) емпиричен анализ и приложение на изведената итерационна процедура въз основа на данни за българския пазар;
- 5) измерване на ефекта от приложението на подобна концепция при българските условия.

Основните методи, които са използвани, включват: анализ и синтез, индукция и дедукция, моделиране, както и сравнителен, исторически и нормативен подход, а и други.

В дисертационния труд е използван и подходящ графичен и табличен инструментариум.

Теоретичните и методологичните основи са поставени от научни публикации предимно на чуждестранни автори, разглеждали различни въпроси, отнасящи се до банковото застраховане в отделни страни и/или в международен план, а също и на български автори основно по отношение на инструментите за анализ.

Библиографията съдържа 106 източника, от които научни публикации на български език 27, научни публикации на чужд език 56, нормативни документи 10, онлайн източници 13.

Предложеният за рецензия труд има своите достойнства. Структуриран е добре, изложението е логически последователно и се стреми към доказване на формулираната теза. Поставените задачи са изпълнени. Прегледът на литературата е на добро ниво. Демонстрира се висока степен на познаване на проблематиката на изследване.

4. Оценка на получените научни и научно-приложни приноси

Приносите са представени в Справка за приносите в автореферата към дисертационния труд.

В дисертационния труд се очертават следните приносни моменти:

- Въз основа на литературен преглед е направено теоретично обобщение, включващо извеждане на термин, определение, предпоставки за успешно развитие, ползи и модели за реализация на банковото посредничество на застрахователния пазар.
- Разработена е цялостна итерационна процедура в три етапа, която предоставя възможност за статистически обосновани изводи относно вероятността от успешно развитие на застраховането чрез банки на определен национален застрахователен пазар.
- Извършен е цялостен анализ на българските условия за развитие на застраховането чрез банки, предоставящ възможност за формулиране на конкретни стратегии от кредитни институции и застрахователни дружества при навлизането им на местния застрахователен пазар.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Представените публикации показват, че дисертантът познава проблемната област, както и специфичните предизвикателства, характерни за българската действителност. Те отговарят на формалните изисквания.

6. Критични забележки, препоръки и въпроси

Представеният труд е предмет на няколко обсъждания в катедрата, които допринесоха за неговото качество. Нямам критични бележки и препоръки.

Могат да бъдат отправени следните въпроси:

- Как, според дисертанта, ще се отрази сегашната криза с коронавируса върху застраховането чрез банките? Могат ли да се очакват нови застрахователни продукти?
- Кои са основните предизвикателства пред застраховането чрез банките в средносрочен период в българските условия?

7. Оценка на автореферата

Авторефератът отговаря на изискванията и отразява правилно съдържанието на дисертационния труд. В него са изведени основната изследователска теза и основната цел на труда. Представени са основните приносни моменти, списък с публикациите, свързани с дисертационния труд, както и участията на докторанта в конкурси и проекти. В автореферата са предложени и възможни насоки за бъдещи изследвания.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеният дисертационен труд има характера на обосновано, самостоятелно и завършено научно изследване, което отговаря на формалните изисквания. Считаю, че научното жури може да присъди образователната и научна степен „доктор“ на дисертанта Николай Манев.

Дата: 07.12.2020 г.

Подпис:

/доц. д-р Петър Чобанов/